

EL PERFIL DE LA POBLACIÓ BENEFICIÀRIA DEL PROGRAMA INTERDEPARTAMENTAL DE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ (PIRMI)

ALBERT SALES I CAMPOS. Politòleg. Innovació en Polítiques Socials (IPS)

Monografies

Introducció

Aquest article exposa els resultats d'un treball d'investigació que es va dur a terme en el marc de l'elaboració de l'*Informe sobre la pobresa i l'exclusió a la ciutat de Barcelona*, realitzat l'any 2003 en el marc del Pla de recerca del Sector de Serveis Personals.¹ A continuació es dibuixa el perfil de les llars beneficiàries del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció (PIRMI) a la ciutat de Barcelona, a partir de l'anàlisi de la informació recollida a la base de dades que gestiona la Generalitat de Catalunya.

El Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció (PIRMI) proporciona una prestació econòmica a les llars que demostrin no rebre ingressos suficients fruit del treball, rendes, o altres prestacions. La finalitat del programa és que les persones ateses puguin assolir la plena autonomia personal, familiar, econòmica i social. Aquesta renda mínima es converteix en l'última garantia d'ingressos per a la subsistència de les famílies que la reben. L'estudi del perfil de les persones titulars dels expedients i de les llars incloses en el programa servirà per fer una aproximació a la realitat d'aquestes famílies, i als processos d'exclusió associats a la pobresa econòmica en els quals es puguin trobar immerses, tot valorant l'impacte de les variables edat, sexe, nacionalitat i tipologia de la llar en la probabilitat de caure en la situació d'escassetat de recursos i d'exclusió que dona accés al programa.

L'anàlisi de les dades recollides en els expedients també ha estat útil per dur a ter-

me una breu valoració de la cronificació de la situació d'exclusió entre les persones beneficiàries del programa i de les problemàtiques associades que es detecten, de les quals deixa constància el personal professional que realitza l'atenció des dels serveis socials a l'hora de tramitar els expedients.

Al darrer apartat s'introdueix la dimensió territorial i s'entra a analitzar les diferències entre els expedients i les llars perceptores en els diferents districtes, tenint present la diferent naturalesa i intensitat que prenen els fenòmens de la pobresa i l'exclusió en les diverses zones de la ciutat. La visió territorial queda completada per l'apartat en què es reproduïx l'esquema d'anàlisi de les variables edat, sexe, nacionalitat i tipologia de la llar per a cadascun dels deu districtes.

Cal assenyalar, malgrat tot, que el potencial explicatiu de la pobresa a partir del PIRMI té certes limitacions. En primer lloc, no totes les persones en situació d'exclusió accedeixen a la prestació. Òbviament, hi ha ciutadans i ciutadanes que reben ingressos d'altres fonts i també es troben en situació de pobresa. A més, cal estar empadronat a la ciutat per accedir-hi i constatar dins dels registres com a titular d'un expedient a Barcelona. Per tant, una part important de la ciutadania estrangera en situació de precarietat no hi accedeix. I, finalment, l'acció de l'Administració també pot interferir en l'evolució tant de l'oferta com de la demanda de la renda mínima.

Aquesta interferència es deixa entreveure si relacionem l'evolució de l'atur, les demandes d'inclusió en el programa i les denegacions. Com sembla lògic, l'evolució de l'atur i l'evolució de les demandes de renda mínima van íntimament lligades. El coeficient de correlació entre l'evolució de l'atur i el nombre d'expedients atesos entre 1994 i 2002 a Barcelona és de 0,8. Això demostra que l'atur i l'absència d'ingressos evolucionen a la par.

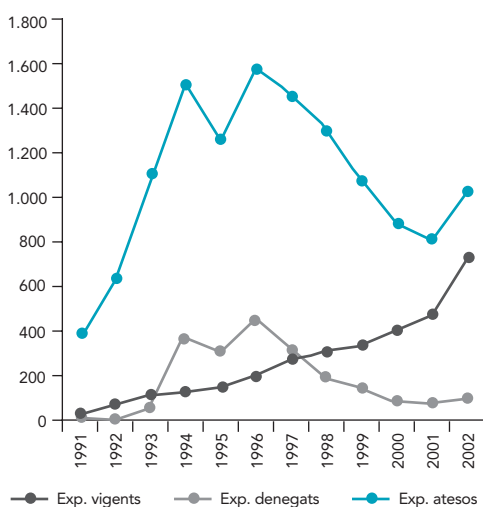
El que és més remarcable és que succeeix el mateix en l'evolució dels expedients denegats. Les denegacions són més altes quan creix l'atur, per tant la demanda de prestacions també és més alta. Així, el coeficient de correlació entre l'evolució dels expedients denegats i l'atur registrat a Barcelona entre 1994 i 2002 també és de 0,8.

Cal advertir també que els resultats que s'exposen a continuació procedeixen de l'estudi dels expedients tramitats pels centres de serveis socials d'atenció primària municipals. Així doncs, hi mancarien les dades procedents d'aquells expedients que tramiten altres entitats, que s'estimen en un 10 % del total (gràfics 1 i 2).

Tot i aquestes limitacions farem servir els registres del PIRMI per aproximar-nos a diversos fenòmens i relacionar-los amb la pobresa i l'exclusió. Així doncs, entrarem en l'anàlisi de les diferents variables que influeixen en el risc de caure en una situació de pobresa extrema que doni accés al Programa de renda mínima. Tractarem les variables d'edat i gènere, la tipologia de les llars, la nacionalitat i la distribució territorial, i en un altre pla farem una breu apro-

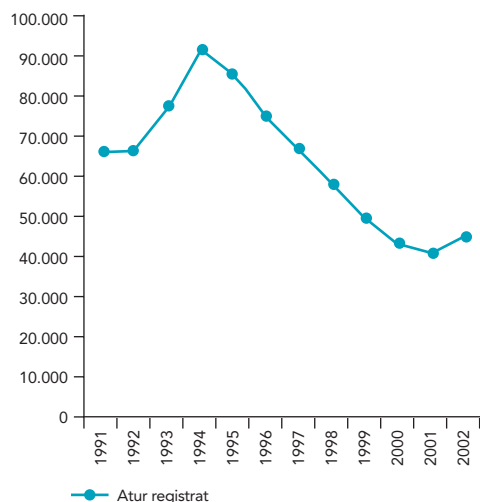
¹ *Informe sobre la pobresa i l'exclusió a la ciutat de Barcelona*, realitzat per Sebastià Sarasa i Albert Sales. Direcció de Planificació, Recerca i Desenvolupament del Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona, 2003.

Gràfic 1.
Evolució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Barcelona, 1991-2001

Font: Elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Gràfic 2.
Evolució de l'atur registrat. Barcelona, 1991-2001

ximació a les problemàtiques identificades en les llars perceptores i a la cronificació de la pobresa

Anàlisi de les principals variables del perfil

L'edat i el sexe

El 62,44 % de les persones titulars dels expedients del PIRMI són dones. La feminització de la pobresa és, doncs, un fenomen més que evident a la ciutat de Barcelona. En totes les franges d'edat les llars encapçalades per dones tenen més probabilitat de trobar-se en una situació de pobresa que els doni dret a accedir a aquest programa.

Val a dir que el grau d'importància de la feminització no és igual en totes les franges etàries. És en les cohorts més joves en les quals les dones es troben en una situació més desfavorable respecte als homes. Així doncs, en la franja de fins a 25 anys més del 90 % de la titularitat correspon a dones, i en la que va dels 26 als 35 les dones representen un 79 %.

És a partir de la franja anterior a la jubilació (de 46 a 59 anys) que la quantitat d'homes titulars d'expedients s'apropa a l'equiparació amb el nombre de dones, i només per a la població més gran de 60 anys s'arriba a una relativa igualtat (taula 1).

Ateses aquestes diferències, cal esperar que la distribució per edats de les persones titulars de la renda mínima d'inserció sigui diferent en funció del sexe. Així, mentre que gairebé la meitat dels homes titulars dels expedients es concentren en

la cohort anterior a l'edat de jubilació (de 46 a 60 anys), les dones es reparteixen més per totes les franges. Tot i que la freqüència més alta (32 %) se situa entre els 46 i els 59 anys, les freqüències en les cohorts més joves són força més importants que entre els homes. Així doncs, la pobresa entre les dones està molt menys lligada a la l'edat que entre els homes (taula 2).

Taula 1.
Distribució de la població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons el sexe per grups d'edat. Barcelona, 2002

Edats	Homes (%)	Dones (%)	Total
De 0 a 25 anys	9,23	90,77	100
De 26 a 35 anys	21,19	78,81	100
De 36 a 45 anys	34,46	65,54	100
De 46 a 59 anys	45,27	54,73	100
De 60 anys i més	49,41	50,59	100
Total	37,56	62,44	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 2.
Distribució de la població titular d'expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons grups d'edat per sexe. Barcelona, 2002

Edats	Homes (%)	Dones (%)
De 0 a 25 anys	1,01	5,94
De 26 a 35 anys	9,55	21,36
De 36 a 45 anys	23,95	27,41
De 46 a 59 anys	44,47	32,34
De 60 anys i més	21,02	12,95
Total	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

La tipologia de les llars

Malgrat que el nombre mitjà de membres que hi ha a les llars beneficiàries del PIRMI és de dues persones, gairebé la meitat de les llars perceptores són unipersonals (un 46,9 %). No obstant això, les llars monoparentals són les que tenen més probabilitat de trobar-se en situació de rebre la prestació del PIRMI. Un 11,61 % del total de les llars monoparentals de Barcelona són beneficiàries d'una renda mínima, i es col·loquen en una situació de risc molt més gran que qualsevol altre tipus de llar, ja que només un 0,55 % del total de les llars barcelonines reben la prestació del PIRMI i tan sols un 0,13 % del conjunt dels nuclis familiars de la ciutat es troben dins el programa. Queda patent que el tipus de llar amb un risc menor de pobresa és el nucli familiar clàssic.

Un altre conjunt de llars que presenten una índex alt de persones beneficiàries de la renda mínima són les formades per persones soles amb nucli de convivència,² entre les quals un 4,9 % es compten com a perceptores (taula 3).

Si ens fixem en les edats de les persones titulars dels expedients veiem que entre les cohorts joves la freqüència de titulars que pertanyen a llars monoparentals és força alta (al voltant del 50 % fins als 35 anys). En la franja etària que va dels 36 als 45 la freqüència de la monoparentalitat s'igualava amb la de les llars unipersonals, i a partir de 46 anys les persones soles són

les que concentren la majoria dels expedients (taula 4).

Del conjunt dels expedients referents a llars monoparentals, el 37 % pertanyen

a persones titulars de 36 a 45 anys. Per contra, la meitat dels expedients oberts per a llars unipersonals (48 %) pertanyen a persones d'entre 46 i 59 anys (taula 5).

Taula 3.
Distribució de les llars perceptores de la renda mínima d'inserció segons la tipologia. Barcelona, 2002

	Expedients	Distribució (%)	Total de llars de Barcelona	Incidència del PIRMI (%)
Monoparental	883	27,78	7.606	11,61
Nucli familiar	569	17,90	431.432	0,13
Persona sola	1.491	46,90	134.050	1,11
Persona sola amb nucli de convivència	236	7,42	4.816	4,90
Total	3.179	100,	577.904	0,55

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya i del cens de 1996.

Taula 4.
Distribució de la població titular d'expedients de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars per grups d'edat. Barcelona, 2002

	De 0 a 25 anys	De 26 a 35 anys	De 36 a 45 anys	De 46 a 59 anys	De 60 anys i més	Total
Llar monoparental	52,31	47,40	39,40	17,14	6,30	27,78
Nucli familiar	33,08	25,28	18,55	12,36	17,91	17,90
Persona sola	10,77	21,19	34,70	61,38	69,88	46,90
Persona sola amb nucli de convivència	3,85	6,13	7,35	9,12	5,91	7,42
Total	100	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 5.
Distribució de la població titular d'expedients de la renda mínima d'inserció per grups d'edat i tipologia de les llars. Barcelona, 2002

	De 0 a 25 anys	De 26 a 35 anys	De 36 a 45 anys	De 46 a 59 anys	De 60 anys i més	Total
Llar monoparental	7,70	28,88	37,03	22,76	3,62	100
Nucli familiar	7,56	23,90	27,07	25,48	15,99	100
Persona sola	0,94	7,65	19,32	48,29	23,81	100
Persona sola amb nucli de convivència	2,12	13,98	25,85	45,34	12,71	100
Total	4,09	16,92	26,11	36,90	15,98	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

2. Persones que viuen compartint habitatge amb d'altres amb qui no tenen llaços de parentiu.

La nacionalitat

En la presentació de les dades de l'EMB sobre el risc de pobresa i la seva composició hem vist que la immigració des d'altres parts d'Espanya és un factor relacionat amb els baixos nivells de renda, però fora un error associar immigració i pobresa de manera simplista. El risc de pobresa no està determinat pel fet de migrar en si mateix, sinó per l'ocupació i les condicions de treball en el país receptor. La pobresa és primer de tot una qüestió de classe social. Una bona part de les persones immigrants actuals provenen de països en vies de desenvolupament, o de països en transició del socialisme al capitalisme, que vénen a ocupar llocs de treball amb graus elevats de precarietat; no és estrany, doncs, que siguin aquestes persones les més exposades a la pobresa extrema i, si tenen la seva situació regularitzada, accedeixin als programes d'assistència social.

El 15 % de les persones titulars d'expedients vigents del PIRMI són de nacionalitat no espanyola. Així mateix, la població estrangera beneficiària de la prestació del PIRMI constitueix un 18,27 % del total dels beneficiaris i beneficiàries a la ciutat de Barcelona. Si tenim en compte que l'any 2002 només un 7,6 % de la població empadronada a la ciutat és de nacionalitat estrangera, veiem que la immigració està sobre-representada entre la població perceptora de la renda mínima (l'any 2004 la població estrangera empadronada és el 12,8%).

Mentre que la renda mínima d'inserció és rebuda per un 0,38 % del conjunt de la població barcelonina de nacionalitat

espanyola, hi ha un 1,03 % del total de persones estrangeres que la reben. En aquesta línia, una anàlisi de la cobertura per col·lectius pot oferir una aproximació a les diferències entre la població immigrada segons l'origen. Veiem, doncs, que el grup amb una incidència més alta de la renda mínima és el de les persones nord-africanes, entre les quals un 4,93 % en són beneficiàries, i també que les estrangeres procedents de l'Àfrica subsahariana que reben la prestació del PIRMI són un 2 % de la població resident a la ciutat.

Tots els altres grups, excepte els nord-americans i els procedents d'Oceania, presenten unes cobertures superiors a la nacional, però sense distanciar-se'n excessivament, com en els casos anteriors (taules 6 i 7).

Si relacionem el nombre de persones beneficiàries amb el nombre d'expedients vigents per procedència també podem

aproximar diferències en la composició de les llars en situació de pobresa perceptores de la prestació del PIRMI segons la zona geogràfica d'origen. En primer lloc, destaquem el fet que les dimensions mitjanes de les llars beneficiàries de la prestació del PIRMI són més grans per a la població estrangera que per a la de nacionalitat espanyola, qualsevol que sigui la seva procedència.

Així, mentre que la ràtio persones beneficiàries/expedient per a la població de nacionalitat espanyola és d'1,94, per a les persones procedents de països europeus de fora de la Unió Europea ascendeix a 3 persones beneficiàries per cada expedient. La població asiàtica i la nord-africana també presenten unes ràtios força altes, amb unes mitjanes de 2,97 i 2,67 persones beneficiàries per expedient vigent respectivament (gràfic 3).

Taula 6.
Població beneficiària de la renda mínima d'inserció segons l'origen. Barcelona, 2002

Origen	Xifres absolutes	Nombre relatiu de persones beneficiàries per nacionalitats	Nombre relatiu de persones beneficiàries estrangeres	% de persones beneficiàries
Espanya	1.391.449	81,73	-	0,38
Estranger				
Unió Europea	16.211	1,61	14,24	0,64
Europa no Unió Europea	6.713	0,84	5,90	0,80
Nord d'Àfrica	11.291	8,71	9,92	4,93
Àfrica subsahariana i central	2.602	0,81	2,28	2,00
Amèrica del Nord	1.413	0,06	1,24	0,28
Amèrica Llatina	57.531	5,13	50,52	0,57
Àsia	17.934	1,11	15,75	0,40
Oceania	144	0	0,13	0,00
Apàtrides	37	0	0,03	0,00
Total	113.876	100	100	1,03

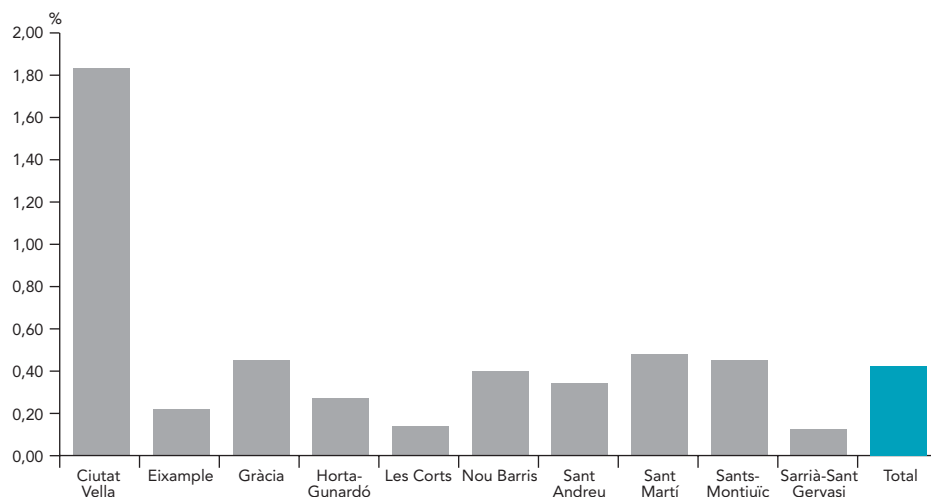
Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona i de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 7.
Distribució dels expedients de la població beneficiària de la renda mínima d'inserció segons la procedència de les persones titulars (en xifres absolutes). Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills/es a càrrec de la persona beneficiària	Ràtio de persones beneficiàries per expedient
Espanya	2.696	5.229	1.575	1,94
Unió Europea	49	103	34	2,10
Europa no Unió Europea	18	54	25	3,00
Nord d'Àfrica	209	557	240	2,67
Àfrica subsahariana i central	26	52	21	2,00
Amèrica del Nord	2	4	1	2,00
Amèrica Llatina	149	328	133	2,20
Àsia	24	71	36	2,96
Total	3.173	6.398	2.065	2,02

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Gràfic 3.
Població beneficiària del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció sobre el conjunt de la població. Barcelona, 2002

Les dificultats familiars

En aquest punt farem una breu anàlisi de la tipologia dels problemes que porten les llars a la situació de manca d'ingressos que els dona accés a entrar en el PIRMI.

Les dades que fem servir provenen dels registres administratius que omplen els professionals dels centres d'assistència social, en els quals esmenten la problemàtica més rellevant de cada llar i allò que consideren que ha provocat l'obertura dels expedients.

Tot i que els diferents problemes difícilment es donen de forma aïllada i que les dades depenen de la consideració subjectiva dels professionals, les utilitzarem de manera orientativa.

Els principals problemes que poden portar les llars barcelonines a trobar-se en una situació de manca d'ingressos són l'atur (amb el 23,6 % dels expedients del PIRMI) i la monoparentalitat (amb el 21,2 %) i, en un segon pla, els problemes de salut (un 12,1 % dels casos). Problemes com ara l'alcoholisme, les drogodependències i la indigència són força més minoritaris entre els perceptors de la renda mínima d'inserció.

Per districtes (taules 8 i 9), podem reafirmar característiques que ja apareixien en l'anàlisi territorial dels perfils socials. A Ciutat Vella les problemàtiques més esmentades són la laboral (22,6 %), la monoparentalitat (17,4 %) i la salut (19,6 %) en una intensitat força més pronunciada que als altres districtes.

Aquesta major freqüència dels problemes de salut que indueixen a entrar en el Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció es pot relacionar amb la important presència de llars unipersonals entre les persones perceptores de la prestació en aquest districte.

A l'Eixample i a Gràcia, la principal dificultat és la laboral (35 % i 39 %) amb una freqüència força més alta que als altres districtes, seguida, com a la resta de la ciutat, per la monoparentalitat.

Al districte d'Horta-Guinardó la dificultat més esmentada és la monoparentalitat (32 %), la qual cosa es pot vincular

Taula 8.

Distribució de la població titular d'expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons el tipus de problemàtica per districtes. Barcelona, 2002

	Ciutat Vella	Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts	Sarrià-Sant Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Barcelona
Alcoholisme	3,5	4,9	0,0	7,7	9,1	4,5	3,0	5,0	3,3	2,9	4,1
Delinqüència	2,2	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	2,0	2,0	1,6	2,1	1,7
Desestructuració familiar	2,2	1,6	0,0	3,8	6,1	0,0	1,0	5,0	6,6	5,7	3,3
Drogodependència	2,2	0,0	5,9	3,8	3,0	5,6	6,0	6,9	3,3	2,9	3,8
Immigració	4,3	1,6	11,8	0,0	0,0	0,0	1,0	5,0	0,0	7,1	3,9
Indigència	2,6	0,8	1,5	0,0	3,0	1,1	0,0	1,0	1,6	2,9	4,4
Laboral	22,6	35,2	22,1	26,9	33,3	39,3	21,0	17,8	29,5	17,9	23,6
Ludopatia	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Manca d'autonomia	3,5	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	2,1	1,6
Monoparentalitat	17,4	21,3	17,6	26,9	27,3	22,5	32,0	25,7	27,9	20,7	21,2
Multiproblemàtica	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	2,0	1,6	1,4	0,7
Persones soles	7,4	7,4	7,4	7,7	0,0	6,7	6,0	5,0	0,0	4,3	5,6
Prostitució	1,7	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Salut	19,6	11,5	13,2	7,7	9,1	4,5	15,0	5,9	11,5	15,0	12,1
Trastorns mentals	3,9	4,1	5,9	3,8	6,1	5,6	5,0	2,0	0,0	0,7	3,7
Altres o camps buits	6,1	9,8	7,4	11,5	3,0	9,0	7,0	14,9	13,1	14,3	9,5
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 9.

Distribució de la població titular d'expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció per districtes segons el tipus de problemàtica. Barcelona, 2002

	Ciutat Vella	Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts	Sarrià-Sant Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Barcelona
Alcoholisme	18,6	14,0	0,0	4,7	7,0	9,3	7,0	11,6	4,7	9,3	100
Delinqüència	27,8	0,0	22,2	0,0	0,0	0,0	11,1	11,1	5,6	16,7	100
Desestructuració familiar	14,3	5,7	0,0	2,9	5,7	0,0	2,9	14,3	11,4	22,9	100
Drogodependència	12,5	0,0	10,0	2,5	2,5	12,5	15,0	17,5	5,0	10,0	100
Immigració	24,4	4,9	19,5	0,0	0,0	0,0	2,4	12,2	0,0	24,4	100
Indigència	13,0	2,2	2,2	0,0	2,2	2,2	0,0	2,2	2,2	8,7	100
Laboral	20,9	17,3	6,0	2,8	4,4	14,1	8,4	7,2	7,2	10,0	100
Ludopatia	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	100
Manca d'autonomia	47,1	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	11,8	0,0	17,6	100
Monoparentalitat	17,9	11,7	5,4	3,1	4,0	9,0	14,3	11,7	7,6	13,0	100
Multiproblemàtica	14,3	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	0,0	28,6	14,3	28,6	100
Persones soles	28,8	15,3	8,5	3,4	0,0	10,2	10,2	8,5	0,0	10,2	100
Prostitució	66,7	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100
Salut	35,2	10,9	7,0	1,6	2,3	3,1	11,7	4,7	5,5	16,4	100
Trastorns mentals	23,1	12,8	10,3	2,6	5,1	12,8	12,8	5,1	0,0	2,6	100
Altres o camps buits	14,0	12,0	5,0	3,0	1,0	8,0	7,0	15,0	8,0	20,0	100
Total	21,8	11,6	6,5	2,5	3,1	8,4	9,5	9,6	5,8	13,3	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

a l'estructura d'edats i de llars que s'ha explicat en el punt anterior.

A Nou Barris i Sant Martí, com a Horta, la monoparentalitat passa per davant dels problemes laborals entre les persones perceptores de la renda mínima.

A Sant Andreu i Sants-Montjuïc són els problemes laborals els que presenten unes freqüències més importants, seguits de la monoparentalitat.

Finalment, a Sarrià-Sant Gervasi la problemàtica que apareix en més ocasions és la laboral.

La cronificació de la pobresa

Amb l'objectiu d'intentar localitzar la pobresa crònica a partir de la identificació de les persones perceptores de llarga durada de la renda mínima, es fa una pinzellada sobre l'antiguitat dels expedients vigents del PIRMI.

Si bé la pobresa és un fenomen dinàmic i la situació de manca d'ingressos total no s'acostuma a viure durant llargs períodes del procés vital de les persones, sí que

podem identificar un cert nombre de llars que han estat percebent la renda mínima durant un període de temps llarg.

La meitat de la població perceptora de la RMI a Barcelona fa més de tres anys que està en el programa, i el 21,6 %, més de sis. Els districtes amb una proporció més alta d'expedients de més de tres anys d'antiguitat són Ciutat Vella i Sants, amb un 56,3 % i un 55,3 % respectivament.

Els districtes amb una proporció més important d'expedients de més de sis anys són Gràcia (22,4 %), Nou Barris (22 %) i Ciutat Vella (26,3 %) (taula 10).

Fora summament interessant dur a terme un treball específic sobre el perfil social d'aquest col·lectiu de persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció de llarga durada, així com dels factors associats a la cronificació i els associats a la pobresa extrema conjuntural, ja que és important remarcar que el nom del programa ja ens indica que el seu objectiu final no és la prestació econòmica, sinó la inserció dels beneficiaris i beneficiàries. Per tant, no es tracta d'un pal·liatiu de la pobresa

crònica, sinó d'un mitjà per a combatre-la, i la permanència durant més de sis anys en el programa és sinònim clar de cronificació.

Anàlisi de les dades al territori

La distribució territorial

Pel que fa a la distribució per districtes de les llars perceptores de la renda mínima d'inserció, la primera dada que cal destacar és que el nombre més alt d'expedients es concentra a Ciutat Vella. En l'anàlisi del nombre de persones beneficiàries sobre el total de població de cada districte descobrim que la població perceptora de la renda mínima a Ciutat Vella constitueix un 1,83 % del conjunt, molt per sobre de la mitjana de la ciutat, que se situa en el 0,42 %.³ El grup de districtes format per Gràcia, Nou

³ D'aquesta dada s'han exclòs els expedients d'atenció especial perquè no s'han pogut situar en cap districte. Per aquesta raó, els nombres poden diferir, encara que mínimament, dels d'altres epígrafs.

Taula 10.
Antiguitat dels expedients vigents del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció per districtes. Barcelona, 2002

	Ciutat Vella	Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts	Sarrià-Sant Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Barcelona
Menys de 3 anys	43,7	52,1	44,7	58,2	54,8	49,8	64,2	48,5	50,5	47,7	49,7
1 any	18,6	24,2	14,3	23,9	28,6	24,3	31,0	25,0	25,8	21,6	22,8
De 2 a 3 anys	25,1	27,9	30,4	34,3	26,2	25,5	33,2	23,5	24,7	26,1	26,9
Més de 3 anys	56,3	47,9	55,3	41,8	45,2	50,2	35,8	51,5	49,5	52,3	50,3
De 4 a 6 anys	30,0	27,0	33,4	31,3	31,0	27,8	19,4	29,5	28,6	31,0	28,7
Més de 6 anys	26,3	20,9	21,9	10,4	14,3	22,4	16,4	22,0	20,9	21,4	21,6
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Barris, Sant Martí i Sants-Montjuïc se situa molt a prop de la mitjana de la ciutat. Hi ha un tercer grup format per l'Eixample, Horta-Guinardó, Sant Andreu, Les Corts i Sarrià-Sant Gervasi en el qual el percentatge de persones beneficiàries sobre el total de la població se situa força per sota de la mitjana de la ciutat, entre els quals Sarrià-Sant Gervasi destaca perquè tan sols el 0,13 % de la població rep la renda mínima.

Si parem atenció a les dimensions de les llars, el districte que presenta una ràtio persones beneficiàries / expedient més baixa és l'Eixample (amb 1,64), seguit de Les Corts (amb 1,78). Són aquests districtes els que presenten una variància a la baixa més gran respecte a la mitjana de Barcelona, de 2,06 persones beneficiàries per cada expedient.

Els districtes on les llars en situació de pobresa són més grans són Sant Andreu i Nou Barris, amb 2,62 i 2,51 persones beneficiàries per expedient respectivament (taula 11).

Això és perfectament coherent amb les diferències en la tipologia de les llars per districte. Mentre que a Ciutat Vella, l'Eixample i Sarrià-Sant Gervasi més del 50 % de les llars perceptores de la renda mínima d'inversió són unipersonals, als districtes de Nou Barris i Sant Andreu les persones soles representen al voltant del 30 % dels expedients del programa.

És en els districtes amb una menor proporció de llars unipersonals perceptores de la renda mínima on hi ha una freqüència més alta de la monoparentalitat com a factor de risc per caure en la pobresa, tot i que és important destacar que a

Sants-Montjuïc, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí els nuclis familiars tenen un pes especialment important en el conjunt de les llars que reben la renda mínima d'inserció (taula 12).

La immigració estrangera també és un factor que cal tenir en compte a l'hora de diferenciar les característiques de la pobresa en els districtes, ja que la diversitat en els graus de presència de les persones

Taula 11.
Distribució de la població beneficiària de la renda mínima d'inserció per districtes. Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills a càrrec de la persona beneficiària	Població total del districte	% de persones beneficiàries del PIRMI	Persones beneficiàries /expedient (llar)
Ciutat Vella	893	1.623	463	88.793	1,83	1,82
Eixample	330	540	119	248.383	0,22	1,64
Sants-Montjuïc	328	772	288	167.189	0,46	2,35
Les Corts	67	119	29	82.291	0,14	1,78
Sarrià-Sant Gervasi	84	173	31	132.864	0,13	2,06
Gràcia	264	515	137	114.018	0,45	1,95
Horta-Guinardó	232	446	134	165.942	0,27	1,92
Nou Barris	268	672	273	164.163	0,41	2,51
Sant Andreu	182	476	197	135.281	0,35	2,62
Sant Martí	426	996	384	206.401	0,48	2,34
Total	3.074	6.332	2.055	1.505.325	0,42	2,06

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 12.
Distribució de les llars beneficiàries d'expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima segons la tipologia i per districtes. Barcelona, 2002

	Llars monoparentals	Nuclis familiars	Persones soles	Persones soles en nucli de convivència	Total
Ciutat Vella	24,75	14,67	53,75	6,83	100
Eixample	24,85	9,39	56,97	8,79	100
Sants-Montjuïc	28,05	25,91	39,33	6,71	100
Les Corts	31,34	7,46	47,76	13,43	100
Sarrià-Sant Gervasi	20,24	10,71	60,71	8,33	100
Gràcia	29,28	18,63	43,35	8,75	100
Horta-Guinardó	35,78	13,36	44,40	6,47	100
Nou Barris	35,07	29,10	30,60	5,22	100
Sant Andreu	29,67	27,47	32,42	10,44	100
Sant Martí	31,92	22,07	37,56	8,45	100
Total	27,78	17,90	46,90	7,42	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

estrangeres en el programa és molt marcada.

A Ciutat Vella i l'Eixample, al voltant d'una quarta part de les persones beneficiàries del PIRMI són de nacionalitat no espanyola, mentre que a la resta de la ciutat la població estrangera representa menys d'un 15 %. Horta-Guinardó, Nou Barris i Sant Andreu són els districtes amb menys presència de persones estrangeres en el programa (taula 13).

Vistes aquestes dades i l'anàlisi en detall dels districtes a Barcelona es dona una distribució desigual de la incidència dels diferents factors de risc i de les diferents tipologies de pobresa i exclusió.

Als districtes més antics i pròxims al centre de la ciutat hi ha més presència de llars unipersonals en situació de pobresa

formades, probablement, per persones grans soles. També és on es concentren més llars en situació de pobresa formades per immigració estrangera.

Als districtes més allunyats del centre de la ciutat, tot i que també trobem llars unipersonals i persones grans soles en situació de pobresa, és on hi ha més llars formades per un únic nucli familiar que cauen en la pobresa i on la monoparentalitat, fruit de les ruptures, és més present entre les llars pobres. També és en aquests districtes on la mitjana d'edat de les persones titulars dels expedients és més baixa i on la feminització del fenomen de la pobresa és fa més patent.

Anàlisi de les dades per districtes

Ciutat Vella

El tipus de llar més present entre els expedients del PIRMI de Ciutat Vella és la llar unipersonal. Un 53,75 % dels expedients vigents de renda mínima corresponen a una persona titular que viu sola. D'altra banda, les llars monoparentals constitueixen un 24,75% de les perceptores. Cal destacar que tot i les dificultats per establir la incidència de la renda mínima d'inserció en cada tipus de llar (a causa de la manca de dades sobre el nombre de llars de cada tipus per districtes), el nombre total de llars monoparentals és força inferior a les unipersonals, i es pot esperar que, com per al conjunt de Barcelona, a Ciutat Vella el risc d'aquest tipus de llars de caure en situació de pobresa sigui encara més alt que el de les llars unipersonals (taula 14).

La franja d'edat més representada en el col·lectiu de persones titulars d'expedients del PIRMI a Ciutat Vella és la que va dels 46 als 59 anys. Un 42,67 % de les persones titulars dels expedients se situa en aquesta franja etària. Per sexes, cal remarcar que mentre que en les franges inferiors (fins a 45 anys) la majoria de les persones titulars són dones, en les superiors (de 46 anys en endavant) passen a ser homes. No obstant això, són dones les persones titulars del 56,1 % dels expedients (taula 15).

El 18,27 % de les persones titulars dels expedients del PIRMI del districte són de nacionalitat estrangera. Són més nombroses les procedents del Nord d'Àfrica, que constitueixen un 11,10 % del total. Cal destacar que el percentatge dels expedients afecta un 15,48 % de les persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció de Ciutat Vella. Un altre col·lectiu que cal destacar és el de les persones procedents de l'Amèrica Llatina, que són titulars del 3,81 % dels expedients i constitueixen un 4,15 % del total de persones beneficiàries. De les dimensions de les llars pobres podem dir que, seguint la línia del conjunt de la ciutat, són les d'origen asiàtic les més nombroses, amb 3,5 persones beneficiàries per cada expedient, seguides de les d'origen nord-africà, amb 2,5 persones beneficiàries per expedient (taula 16).

L'Eixample

El tipus de llar majoritària entre les perceptores de la renda mínima d'inserció és la unipersonal. Mentre que per al conjunt de la ciutat aquestes llars són un

Taula 13.
Proporció d'expedients i persones beneficiàries de nacionalitat no espanyola del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció per districtes. Barcelona, 2002

Districtes	Expedients	Persones beneficiàries
Ciutat Vella	18,27	24,46
Eixample	20	26,48
Sants-Montjuïc	10,77	14,38
Les Corts	13,43	15,17
Sarrià-Sant Gervasi	15,48	18,98
Gràcia	12,17	16,7
Horta-Guinardó	13,79	10,96
Nou Barris	10	11,6
Sant Andreu	12,9	13,66
Sant Martí	12,68	14,36
Total	15,03	18,27

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

46,9 % del total de perceptores, per al districte de l'Eixample en constitueixen un 56,97%. També les llars monoparentals són una proporció alta de les llars perceptores de la renda mínima, tot i que és més baixa a l'Eixample que al conjunt de la ciutat (24,85 % *versus* 27,78 %) (taula 17).

Segons el sexe, veiem que en conjunt la pobresa a l'Eixample està més feminitzada que al conjunt de la ciutat, ja que en

aquest districte un 63 % de les persones titulars de la renda mínima d'inserció són dones, per un 51 % al conjunt de la ciutat. Per a totes les franges d'edat és més alta la presència de dones que d'homes, i la majoria de dones es concentren en el grup que va dels 46 als 59 anys. Per als homes, és també aquesta franja etària la que més proporció de persones perceptores concentra (taula 18).

En aquest districte, el 20 % de les persones titulars de la renda mínima d'inserció són de nacionalitat estrangera. La majoria són llatinoamericanes, i constitueixen un 9,39 % del conjunt de població titular dels expedients en vigor. Un 5,45 % són nord-africanes i un 3,33 % europees (de països de la UE).

Pel fet que les dimensions mitjanes de les llars immigrants en situació de pobresa són superiors a la resta de població, si ens fixem en la proporció de persones beneficiàries constatem que la població llatinoamericana i nord-africana té una presència individual encara més marcada (són respectivament un 11,48 % i un 8,33 % de les persones beneficiàries) (taula 19).

Sants-Montjuïc

Les llars més representades en aquest districte són les unipersonals, tot i que un

Taula 14.
Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars. Ciutat Vella, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	221	559	292	24,75	34,44
Nucli familiar	131	447	166	14,67	27,54
Persona sola	480	480	0	53,75	29,57
Persona sola amb nucli convivencial	61	137	5	6,83	8,44
Total	893	1.623	463	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 15.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons l'edat per sexe. Ciutat Vella, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	0,26	6,39	3,70
De 26 a 35 anys	5,87	22,16	15,01
De 36 a 46 anys	18,11	24,35	21,61
De 46 a 59 anys	51,28	35,93	42,67
De 60 anys i més	24,49	11,18	17,02
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 16.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la procedència. Ciutat Vella, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	Persones beneficiàries per expedient	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Espanya	729	1220	290	1,67	81,73	75,54
Unió Europea	12	19	5	1,58	1,35	1,18
Europa no Unió Europea	3	12	6	4,00	0,34	0,74
Nord d'Àfrica	99	250	111	2,53	11,10	15,48
Àfrica subsahariana i central	2	4	1	2,00	0,22	0,25
Amèrica del Nord	1	1	0	1,00	0,11	0,06
Amèrica Llatina	34	67	24	1,97	3,81	4,15
Àsia	12	42	24	3,50	1,35	2,60
Total	892	1615	461	1,81	100,00	100,00

* Les persones apàtrides no s'han tingut en compte en aquesta taula.

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

28 % de les llars perceptores són monoparentals. El grau de feminització és superior al de la mitjana de Barcelona. El 61,6 % de les persones titulars dels expedients són dones, i el nombre de dones és superior al d'homes per a totes les franges etàries. Entre els homes, el 42,86 % dels titulars tenen entre 46 i 59 anys, mentre que les dones estan distribuïdes força uniformement en les cohorts que van dels 26 als 60 anys (taula 20).

El perfil de les nacionalitats de la població perceptora de la renda mínima d'inserció de Sants-Montjuïc és bastant similar al del conjunt de la ciutat. Tot i que la proporció de persones estrangeres és menor (el 10,77 % de persones titulars i el 14,38 % de les persones beneficiàries, enfront del 15 % i el 18 % per a Barcelona), la distribució per nacionalitats s'assembla considerablement a la resta de la ciu-

tat, i cal remarcar que la població més representada és la nord-africana seguida de la llatino-americana (taula 21).

Les Corts

Es tracta del districte que, juntament amb Sarrià-Sant Gervasi, té una proporció inferior de població que cobra la renda mínima d'inserció. Només un 0,13 % dels ciutadans i ciutadanes empadronats a Les Corts reben aquesta prestació, i tan sols hi ha 67 expedients oberts al districte. D'aquests expedients, el 13,43 % corresponen a persones titulars estrangeres, que en nombres absoluts són nou expedients. Pel fet que aquesta xifra és tan exigua, no comentarem les procedències ni parlarem de proporcions.

Un fet que sí que cal remarcar és que més de la meitat dels expedients oberts corresponen a llars monoparentals, la qual cosa s'escapa de la pauta de la ciutat de Barcelona de manera molt destacada.

Taula 17.
Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars. Eixample, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	82	205	95	24,85	37,96
Nucli familiar	31	89	24	9,39	16,48
Persona sola	188	188	0	56,97	34,81
Persona sola amb nucli de convivència	29	58	0	8,79	10,74
Total	330	540	119	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 18.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons l'edat per sexe. Eixample, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	0,00	2,88	1,82
De 26 a 35 anys	8,20	12,50	10,91
De 36 a 46 anys	25,41	24,04	24,55
De 46 a 59 anys	40,16	39,42	39,70
De 60 anys i més	26,23	21,15	23,03
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 19.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la procedència. Eixample, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	Persones beneficiàries per expedient	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Espanya	264	397	65	1,50	80,00	73,52
Unió Europea	11	21	7	1,91	3,33	3,89
Europa no Unió Europea	0	0	0	-	0,00	0,00
Nord d'Àfrica	18	45	16	2,50	5,45	8,33
Àfrica subsahariana i central	3	6	3	2,00	0,91	1,11
Amèrica del Nord	1	3	1	3,00	0,30	0,56
Amèrica Llatina	31	62	24	2,00	9,39	11,48
Àsia	2	6	3	3,00	0,61	1,11
Total	330	540	119	1,64	100	100

Elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Per sexe i per edat, només constatem que hi ha una feminització de la població titular de la prestació tot i que no difereix excessivament de l'estructura de la ciutat.

Sarrià-Sant Gervasi

En aquest districte, com a Les Corts, la incidència de la renda mínima d'inserció és molt baixa. Tan sols perceben la pres-

tació un 0,13 % dels ciutadans i ciutadanes que hi estan empadronats. Dels 84 expedients vigents, n'hi ha 13 que corresponen a persones estrangeres, mentre que la titularitat dels altres 71 correspon a població de nacionalitat espanyola. El 60 % de les llars beneficiàries de la renda mínima són unipersonals, i la feminització del programa és lleu (un 54,8 % de les persones titulars són dones). Per edats, al voltant

del 45 % de la població perceptora són de la franja etària anterior a l'edat de jubilació, tant homes com dones.

Gràcia

La distribució de la prestació de la renda mínima d'inserció per tipus de llar segueix un patró força similar al de la resta de districtes, i les llars unipersonals són les més representades entre les perceptores, seguides de les monoparentals, en unes proporcions poc diferents de les del conjunt de la ciutat (taula 22).

Pel que fa al sexe de les persones titulars, Gràcia és un districte amb una pobresa especialment feminitzada. Un 67 % dels expedients són de titularitat femenina. Per edats, la distribució de la població titular és molt similar a la del conjunt de la ciutat, i el grup etari que va dels 46 als 59 anys és el més afectat. En el cas dels homes, les edats dels titulars dels expedients són sensiblement inferiors que per a la resta de la ciutat, amb una incidència superior a la franja que va dels 36 als 46 anys (taula 23).

La proporció de persones estrangeres perceptores de la renda mínima és, en aquest districte, menor que per al conjunt de la ciutat. Un 16,7 % de la població titular dels expedients és de nacionalitat no espanyola (enfront del 18,27 % per a Barcelona). Les persones estrangeres amb una presència més important en els expedients del PIRMI són les llatinoamericanes (són el 6,46 % del total de llars perceptores), seguides de les nord-africanes (2,66 %), que en aquest districte tenen una presen-

Taula 20.
Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars Sants-Montjuïc, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	92	263	150	28,05	34,07
Nucli familiar	85	331	136	25,91	42,88
Persona sola	129	129	0	39,33	16,71
Persona sola amb nucli convivencial	22	49	2	6,71	6,35
Total	328	772	288	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 21.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la procedència. Sants-Montjuïc, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	Persones beneficiàries per expedient	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Espanya	293	661	238	2,26	89,33	85,62
Unió Europea	1	2	0	2,00	0,30	0,26
Europa no Unió Europea	4	14	7	3,50	0,45	1,81
Nord d'Àfrica	17	58	25	3,41	5,18	7,51
Àfrica subsahariana i central	3	11	7	3,67	0,91	1,42
Amèrica del Nord	0	0	0	-	0,00	0,00
Amèrica Llatina	7	16	5	2,29	2,13	2,07
Àsia	3	10	6	3,33	0,91	1,30
Total	328	772	288	2,35	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

cia entre el col·lectiu en situació de precarietat força escassa comparada amb la resta de la ciutat (taula 24).

Horta-Guinardó

El tipus de llars que rep la renda mínima d'inserció a Horta-Guinardó és majoritàriament unipersonal, encara que en aquest districte la proporció de rendes míni-

mes dirigides a llars monoparentals és especialment alta. Gairebé un 36 % dels expedients corresponen a aquesta categoria (un 28% al conjunt de la ciutat) (taula 25).

Com és d'esperar a la vista de l'alta proporció de llars monoparentals que es produeix entre les persones perceptores de la renda mínima, la feminització de la pobresa a Horta-Guinardó és especialment important. Un 67,67 % de la població titu-

lar dels expedients són dones, i l'única franja etària en la qual hi ha més homes que dones que reben la prestació és la de 60 anys endavant (taules 26 i 27).

La proporció de llars d'origen estranger titulars d'una renda mínima d'inserció a Horta-Guinardó és més baixa que a la resta de la ciutat. Un 13,79 % de les llars i un 10,96 % de les persones beneficiàries no són de nacionalitat espanyola (per a Barcelona aquests percentatges són el 15 % i el 18,27 % respectivament). L'origen d'aquesta població estrangera és majoritàriament l'Amèrica Llatina, encara que també hi ha una petita presència de persones nord-africanes entre les perceptores de la renda mínima (taula 28).

Nou Barris

Al districte de Nou Barris la presència de persones estrangeres entre la població titular de la renda mínima d'inserció és

Taula 22.
Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars. Gràcia, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	77	198	88	29,28	38,45
Nucli familiar	49	154	48	18,63	29,90
Persona sola	114	114	0	43,35	22,14
Persona sola amb nucli convivencial	23	49	1	8,75	9,51
Total	263	515	137	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 23.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons l'edat i el sexe. Gràcia, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	2,30	3,98	3,42
De 26 a 35 anys	11,49	19,89	17,11
De 36 a 46 anys	33,33	28,98	30,42
De 46 a 59 anys	35,63	34,09	34,60
De 60 anys i més	17,24	13,07	14,45
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 24.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la procedència. Gràcia, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	Persones beneficiàries per expedient	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Espanya	231	429	101	1,86	87,83	83,30
Unió Europea	2	6	2	3,00	0,76	1,17
Europa no Unió Europea	3	8	3	2,67	1,14	1,55
Nord d'Àfrica	7	21	10	3,00	2,66	4,08
Àfrica subsahariana i central	0	0	0		0,00	0,00
Amèrica del Nord	0	0	0		0,00	0,00
Amèrica Llatina	17	47	21	2,76	6,46	9,13
Àsia	3	4	0	1,33	1,14	0,78
Total	263	515	137	1,96	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 25.
Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars. Horta-Guinardó, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	83	203	96	35,78	45,52
Nucli familiar	31	107	38	13,36	23,99
Persona sola	103	103	0	44,40	23,09
Persona sola amb nucli convivencial	15	33	0	6,47	7,40
Total	232	446	134	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 26.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons el sexe per edats. Horta-Guinardó, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	0,00	100,00	100
De 26 a 35 anys	22,22	77,78	100
De 36 a 46 anys	29,41	70,59	100
De 46 a 59 anys	34,94	65,06	100
De 60 anys i més	51,61	48,39	100
Total	32,33	67,67	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 27.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons l'edat per sexe. Horta-Guinardó, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	0,00	3,18	2,16
De 26 a 35 anys	13,33	22,29	19,40
De 36 a 46 anys	26,67	30,57	29,31
De 46 a 59 anys	38,67	34,39	35,78
De 60 anys i més	21,33	9,55	13,36
Total	100,00	100,00	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 28.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la procedència. Horta-Guinardó, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	Persones beneficiàries per expedient	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Espanya	200	382	114	1,91	86,21	89,04
Unió Europea	3	4	0	1,33	1,29	0,93
Europa no Unió Europea	4	8	3	2,00	1,72	1,86
Nord d'Àfrica	6	14	4	2,33	2,59	3,26
Àfrica subsahariana i central	3	3	0	1,00	1,29	0,70
Amèrica del Nord	0	0	0	-	0,00	0,00
Amèrica Llatina	14	13	12	0,93	6,03	3,03
Àsia	2	5	1	2,50	0,86	1,17
Total	232	429	134	1,85	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

força inferior a la de la resta de la ciutat. Només un 10 % de les llars perceptores i un 11,6 % de les persones beneficiàries són immigrants. El fenomen més destacable d'aquest districte és la gran incidència de la monoparentalitat entre les llars perceptores de la renda mínima. Un 35% de les persones titulars dels expedients són les que formen part d'aquestes llars. També destaca l'alta proporció de nuclis familiars que es troben en situació de rebre la prescripció del PIRMI (taula 29).

Aquesta dada es pot vincular amb dos fets que caracteritzen la pobresa d'aquest districte. D'una banda la importantíssima feminització de la població titular dels expedients, ja que en totes les franges etàries les dones són majoria, i de l'altra, l'alta incidència de la renda mínima en edats joves, especialment entre les dones (taules 30 i 31).

Sant Andreu

El perfil de les llars perceptores de la renda mínima d'inserció a Sant Andreu és força similar al de Nou Barris, tot i la menor incidència del programa en aquest districte. La distribució familiar de la renda mínima d'inserció es distancia de la vista global de la ciutat, ja que a Sant Andreu perden rellevància les persones soles a favor de les famílies monoparentals i els nuclis familiars. Tal com passa a Nou Barris, això va acompanyat d'una especial feminització de la renda mínima i d'un perfil més jove de les persones titulars, especialment les dones (taules 32, 33 i 34).

El 12,9 % de les persones titulars i el 13,66 % de les beneficiàries són estrange-

Taula 29.

Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars. Nou Barris, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	94	250	141	35,07	37,20
Nucli familiar	78	306	131	29,10	45,54
Persona sola	82	82	0	30,60	12,20
Persona sola amb nucli convivencial	14	34	1	5,22	5,06
Total	268	672	273	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 30.

Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons l'edat per sexe. Nou Barris, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	0,00	100,00	100
De 26 a 35 anys	18,18	81,82	100
De 36 a 46 anys	22,86	77,14	100
De 46 a 59 anys	33,78	66,22	100
De 60 anys i més	40,54	59,46	100
Total	25,37	74,63	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 31.

Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons el sexe per edats Nou Barris, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	0,00	10,50	7,84
De 26 a 35 anys	17,65	27,00	24,63
De 36 a 46 anys	23,53	27,00	26,12
De 46 a 59 anys	36,76	24,50	27,61
De 60 anys i més	22,06	11,00	13,81
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 32.

Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars. Sant Andreu, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	54	156	91	29,67	32,77
Nucli familiar	50	216	102	27,47	45,38
Persona sola	59	59	0	32,42	12,39
Persona sola amb nucli convivencial	19	45	4	10,44	9,45
Total	182	476	197	100,00	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

res, la majoria de les quals són nord-africans. No es tracta, per tant, d'un districte amb especial rellevància de la població estrangera dins els programes antipobresa (sempre en relació amb el conjunt de la ciutat).

Sant Martí

Cal destacar també en aquest districte la forta presència de les llars monoparentals i dels nuclis familiars entre les persones perceptores de la prestació, un

Taula 33.

Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons l'edat i el sexe. Sant Andreu, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	16,67	83,33	100
De 26 a 35 anys	25,58	74,42	100
De 36 a 46 anys	37,25	62,75	100
De 46 a 59 anys	46,30	53,70	100
De 60 anys i més	36,36	63,64	100
Total	35,71	64,29	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 34.

Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons el sexe per edats. Sant Andreu, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	3,08	8,55	6,59
De 26 a 35 anys	16,92	27,35	23,63
De 36 a 46 anys	29,23	27,35	28,02
De 46 a 59 anys	38,46	24,79	29,67
De 60 anys i més	12,31	11,97	12,09
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

fenomen que també aquí ve acompanyat per una feminització molt important de la pobresa i per la superior joventut relativa de les persones titulars de les prestacions.

La franja etària més representada entre les dones és la que va dels 36 als 46 anys. Es

Taula 35.
Distribució dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la tipologia de les llars. Sant Martí, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Llar monoparental	136	385	212	31,92	38,65
Nucli familiar	94	372	168	22,07	37,35
Persona sola	160	160	0	37,56	16,06
Persona sola amb nucli convivencial	36	79	4	8,45	7,93
Total	426	996	384	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 37.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons la procedència. Sant Martí, Barcelona, 2002

	Expedients	Persones beneficiàries	Fills i filles a càrrec	Persones beneficiàries per expedient	% d'expedients	% de persones beneficiàries
Espanya	372	853	321	2,29	87,32	85,64
Unió Europea	11	38	18	3,45	2,58	3,82
Europa no Unió Europea	0	0	0	-	0,00	0,00
Nord d'Àfrica	27	69	31	2,56	6,34	6,93
Àfrica subsahariana i central	3	4	0	1,33	0,70	0,40
Amèrica del Nord	0	0	0	-	0,00	0,00
Amèrica Llatina	13	32	14	2,46	3,05	3,21
Àsia	0	0	0	-	0,00	0,00
Total	426	996	384	2,34	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

Taula 36.
Població titular dels expedients del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció segons l'edat per sexe. Sant Martí, Barcelona, 2002

	Homes (%)	Dones (%)	Total (%)
De 0 a 25 anys	4,13	5,90	5,40
De 26 a 35 anys	9,09	20,00	16,90
De 36 a 46 anys	27,27	34,10	32,16
De 46 a 59 anys	43,80	28,20	32,63
De 60 anys i més	15,70	11,80	12,91
Total	100	100	100

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades del Programa interdepartamental de la renda mínima d'inserció. Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.

pot deduir, per tant, una forta incidència de la pobresa en les llars monoparentals produïda per una separació (taules 35 i 36).

Pel que fa a la distribució de la renda mínima d'inserció per nacionalitats, la proporció de persones titulars d'expedients de procedència estrangera és del 12,68 %, i la proporció de persones beneficiàries, del 14,36 %. El col·lectiu més representat és el nord-africà, que representa un 6,93 % de la població beneficiària i el 6,34 % de la titular d'expedients del districte (taula 37).